

वा० रा०

॥ ४५ ॥

मनसा दुःखं धारयन् ॥ इन्द्रियाणि निगृह्य मनस्थदुःखाभिव्यंजकचेष्टारहितानि कृत्वा ॥ आत्मवान् धीरो दान्तः ॥ मनसाऽदुःखं परमसुखं ॥ दुःखलेशेनापिरहितं वन
गमनजं धारयन् इन्द्रियाणि निगृह्य ॥ तस्य सुखस्य लोकदृष्ट्या राज्यभंगजदुःखस्य वा यथायथाभिव्यक्तिर्न भवति तथामध्यस्थतया स्थापयित्वा आत्मवान् साक्षात्कृत
नित्यनिर्दुःखस्वतत्त्वइत्यप्यर्थान्तरमत्र व्यंग्यं बोध्यं ॥ दुःखमित्यस्य कैकेय्यालोकापवादजमित्यर्थइति कश्चित् ॥ अप्रियशंसिवान् अप्रियशंसिष्यन् ॥ कसुः आर्षः ॥ ३५ ॥

धारयन् मनसा दुःखमिन्द्रियाणि निगृह्य च ॥ प्रविवेश आत्मवान् वेदममातुरप्रियशंसिवान् ॥ ३५ ॥ सर्वोऽप्यभिजनः श्रीमान् श्रीमतः सत्यवा
दिनः ॥ नालक्षयतरामस्य कंचिदाकारमानने ॥ ३६ ॥ उचितं च महाबाहुर्न जहौ हर्षमात्मवान् ॥ शारदः समुदीर्णो शुश्र्वं द्रस्ते जइवा
त्मजं ॥ ३७ ॥ वाचामधुरयारामः सर्वसंमानयन् जनम् ॥ मातुः समीपं धर्मात्मा प्रविवेश महायशाः ॥ ३८ ॥ तंगुणैः समतां प्राप्तो भ्राता
विपुलविक्रमः ॥ सौमित्रिरनुवव्राज धारयन् दुःखमात्मजं ॥ ३९ ॥ प्रविश्य वेदमातिभृशं मुदा युतं समीक्ष्य तां चार्थविपत्तिमागतां ॥
न चैव रामोऽत्र जगाम विक्रियां सुहृज्जनस्यात्मविपत्तिशंकया ॥ ४० ॥ इत्यार्षे श्रीरा० वा० आ० अ० एकोनविंशः सर्गः ॥ १९ ॥ ७५ ॥
तस्मिन्स्तु पुरुषव्याघ्रे निष्क्रामति कृतांजलौ ॥ आर्तशब्दो महान् जज्ञे स्त्रीणामंतःपुरे तदा ॥ १ ॥ कृत्येष्वचोदितः पित्रा सर्वस्यांतःपुरस्य
च ॥ गतिश्च शरणं चासीत् सरामोऽद्य प्रवत्स्यति ॥ २ ॥ अभिजनो भितो वर्तमानो जनः श्रीमान् रामाभिषेकप्रसंगेन कृतैरलंकरणैः शोभावान् ॥ आकारं विकृ
ताकारं नालक्षयत असत्त्वादेवेत्यर्थः ॥ ३६ ॥ उचितं सहजसत्त्वगुणोचितं वनगमनलाभोचितं च ॥ आत्मजं हर्षं आत्मनिशरीरे जातं स्वभावसिद्धं हर्षचिन्हं ॥ ३७ ॥ ३८ ॥
॥ ३९ ॥ लोकदृष्ट्या अर्थविपत्तिमर्थभ्रंशं वीक्ष्यापि रामो विक्रियां न जगाम ॥ किंतु सुहृज्जनकौसल्यादशरथादिरूपस्यात्मनां प्राणानां विपत्तिशंकया चिंतां जगामे
ति शेषः ॥ ४० ॥ इति रामाभि० श्रीरामीये वा० आ० अ० एकोनविंशः सर्गः ॥ १९ ॥ ७५ ॥ ७५ ॥ तस्मिन्निति ॥ १ ॥ यः पित्राऽचोदितोऽपि सर्व
स्य जनस्यांतःपुरस्य च कृत्येषु प्रवर्तत इति शेषः ॥ योगतिः प्राप्य स्य वस्तुनः प्राप्तिमार्गः शरणं रक्षणं ॥ २ ॥

अ० का०

॥ ४५ ॥